

“Cep”te Gelirin Yatırıma Dönüşme Oranı Yüzde 14.7...

4.5N ÖNCESİ YATIRIM “GELİR”DE KULAK KALDI

Kahraman Yapıcı

EMO İzmir Şube Basın- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun (BTK) verilerine göre, 4.5 Nesil (N=G-Generation) cep telefonu hizmetleri, abone sayısının yaklaşık yüzde 17'sine denk gelecek aktif kullanıcı sayısı ile başladı. BTK'nın ölçümlerine göre; 3N'ye kıyasla İstanbul'da yaklaşık 5 kat, Ankara'da 8 kat, İzmir'de ise 4 kata varan hız artışlarının etkisiyle 4.5N aboneleri, 3N kullanıcılarından 2 kat daha fazla veri kapasitesi kullandı. Cep telefonu işletmecilerinin gelir payının büyüdüğünü ortaya koyan rapordaki veriler, 4.5N hizmeti öncesinde yapılan yatırımların oldukça düşük kaldığını gözler önüne seriyor. Hesaplamalara göre; 2011-2015 yıllarında cep telefonu işletmecileri net satış gelirinin yüzde 14.7'sini, ihale bedelleri hariç olmak üzere, yatırımlarda kullandı. Hizmetin başlamasından hemen önce bu yılın ilk çeyreklik döneminde, yani yatırıma en çok ihtiyaç duyulan zamanda ise 6.2 milyar TL gelir elde eden cep telefonu işletmecileri, bu gelirin yaklaşık yüzde 20'sine denk gelecek şekilde 1.3 milyar TL'lik yatırım yaptı.

BTK'nın 2016 yılının Ocak, Şubat ve Mart aylarını kapsayan “Üç Aylık Pazar Verileri Raporu”nu yayımladı. 4.5N cep telefonu hizmetleri 1 Nisan 2016 tarihinde başlamasına rağmen hizmete ilişkin bilgilere de raporda yer verildi. Bu bilgilere göre; 4.5N hizmetinin verilmeye başlanmasıyla birlikte aktif abone sayısı 12.1 milyonu buldu. Raporda aktif olmayanlarla birlikte toplam 4.5N abone sayısının 33.5 milyon olduğu belirtildi. Raporda yer alan diğer veriler düşünüldüğünde, Mart sonu itibarıyla makineler arası iletişim (M2M) abonelerinin düşülmesiyle 70.45 milyon olan toplam gerçek abone sayısının yüzde 17'sinin 4.5N'ye geçiş ile birlikte aktif olarak yeni şebekeyi kullanmaya başladığı hesaplanmaktadır. Henüz uyumlu cihazı veya sim kartı olmadığı için yeni şebekeyi aktif olarak kullanamayan 21.4 milyon 4.5N abonesi bulunduğu da göz önüne alınırsa, önümüzdeki dönemde aktif abone sayısının da hızla artması beklenebilir.

Aktif 4.5N abonelerinin Mart 2016 dönemine ait veri kullanımları ortalamasının 3.1 Gigabayt (GB) olduğu rapora yansırken, diğer kullanıcıların kullanımı ise 1.4 GB'da kaldı. Veriler, yeni şebekeye geçiş yapan kullanıcıların, diğer gezgin geniş bant kullanıcılara göre 2 kat daha fazla veri kapasitesi kullandığını ortaya koyuyor.

Raporda, 2015'in aynı döneminde 107 bin 970 terabayt (TB) olan gezgin İnternet kullanımının ise 2016'nin ilk çeyreğinde yaklaşık yüzde 80 artarak 194 bin 558 TB'a ulaştığına yer verilerek, 4.5N'ye geçiş öncesinde de veri kullanımına ilişkin ciddi artış yaşandığına işaret edildi.

Hızla Birlikte Veri Kullanımı da Arttı

Yeni şebeke ile hız artışı yaşanmasına paralel olarak veri kullanımının arttığı belirlenirken, BTK'nın veri hızlarına ilişkin ölçümlerine de raporda yer verildi. Rapora göre 3N

ve 4.5N hizmetleri için Mart ve Nisan aylarında İstanbul, Ankara ve İzmir'de ölçümler yapıldı. Kurum tarafından belirlenen güzergahlarda yapılan ölçümler sonucunda 3N kapsamında İstanbul'da indirme hızının 11.6 Mbps, Ankara'da 5.8 Mbps ve İzmir'de ise 7.6 Mbps olduğu belirtildi. Veri gönderme hızının ise İstanbul'da 1.8 Mbps, Ankara'da 1.3 Mbps, İzmir'de ise 0.9 Mbps olarak belirlendiği kaydedildi. Diğer illerde yapılan 3N ölçümlerinde ise veri indirme hızı olarak 4.1 ile 6.9 Mbps, veri gönderme hızı olarak ise 0.9 Mbps ile 1.5 Mbps arasında değişen değerler ölçüldüğü vurgulandı. Nisan ayında gerçekleştirilen 4N ölçümlerinde ise veri indirme hızı olarak İstanbul'da 67 Mbps ölçüldüğüne yer verilen raporda, Ankara'da 50.7 Mbps İzmir'de ise 38.5 Mbps'ye ulaşıldığı belirtildi. Veri gönderme hızı ise İstanbul'da 21.7 Mbps, Ankara'da 26 Mbps, İzmir'de ise 25.2 Mbps olarak ölçüldü. Rapora yansıyan verilere göre; veri indirme hızı İstanbul'da yaklaşık 5 kat artarken, Ankara'da 8 kat, İzmir'de ise 4 kat artış kaydedildi.

Gezinde Yaygınlık Yüzde 106'yı Aştı

Rapora göre, Mart 2016 sonu itibarı ile Türkiye'de yaklaşık yüzde 93.7 yaygınlık oranına karşılık gelen, makineler arası iletişim (M2M) aboneleri dahil toplam 73 milyon 807 bin 321 cep telefonu abonesi bulunmaktadır. Temmuz 2009'da sunulmaya başlanan 3N hizmeti Mart 2016 sonu itibarıyla 65 milyon 949 bin 652 aboneye ulaşmıştır. Diğer hizmetlere göre göreceli olarak daha yeni bir hizmet olan makineler arası iletişim (M2M) hizmetleri kapsamındaki abone sayısının da Mart 2016 sonu itibarıyla 3.4 milyona ulaştığı belirtilmektedir.

Gezgin (mobil) cihazların genellikle 9 yaş üstü kişiler tarafından kullanıldığı varsayımına ve M2M aboneler hariç olmak üzere cep telefonu yaygınlaşmasına ilişkin hesaplamaya yer verilen raporda, 70.45 milyon abone ile gezgin yaygınlık oranının yüzde 106.7 olarak gerçekleştiği belirtilmektedir.

xDSL Durdu, “Eve Kadar Fiber” Geliyor

Rapora göre; toplam İnternet abone sayısında yıllık artış oranı yüzde 20.6 olarak gerçekleşti. Cep telefonu şebeke-leri üzerinden cepten İnternet kullanımını yıllık değişimi yüzde 25 olurken, gezgin modemler ile bilgisayarlar üzerinden İnternet kullanımı ise yüzde 5.1 oranında azaldı. Kablo TV şebekesi üzerinden yapılan bağlantılar da yüzde 13.5 oranında artarken, en büyük artışı ise sağladığı hız avantajı ile “eve kadar fiber” uygulaması yüzde 34.3 oranıyla sağladı. Bakır teli telefon hatları üzerinden yapılan xDSL bağlantılarının sayısı ise ancak yüzde 9 oranında artarak, genel ortalamanın yarısında kaldı.

Yılın ilk çeyreğinde 3N abone sayısının 65.9 milyona ulaştığı belirtilen raporda, taşınabilir bilgisayarlarla cep telefonu şebekeleri üzerinden genişbant erişimi sağlayan kullanıcı sayısı ise 1.4 milyon olarak verildi.

Genişbant Gezine Kaydı

Rapora göre, toplam genişbant abone sayısındaki artış 2016 yılı birinci çeyreğinde artmaya devam ediyor. Bir önceki çeyreğe göre genişbant abone sayısı yüzde 6.4 oranında artarken, fiber abone sayısındaki artış oranı da bu dönemde yüzde 3.6 seviyelerinde gerçekleşti. Türkiye’de genişbant İnternet erişimi için 3N yetkilendirmesi öncesinde büyük oranda sabit hatlar kullanılırken, 2009 yılı ile birlikte ilk kez gezgin sistemler üzerinden genişbant İnternet erişimi sağlandı. 2016’nın ilk çeyreğinin sonunda ise toplam 51.7 milyon olan genişbant abone sayısı yüzde 81 ile 41.9 milyona ulaştı. Bu dönemde toplam gezgin İnternet kullanım miktarı, bir önceki çeyreğe göre yaklaşık yüzde 17.7 oranında artarak 194 bin 558 TB olmuştur. 2016 yılı birinci çeyreğinde sabit genişbant İnternet abonelerinin aylık ortalama kullanımını 65.8 GB seviyesinde iken, gezgin genişbant İnternet abonelerinin aylık ortalama kullanımını ise 1.6 GB olmuştur. Bir önceki üç aylık döneme göre, sabit genişbant İnternet abonelerinin kullanımında yüzde 8.1 gezgin genişbant İnternet abonelerinin kullanımında ise yüzde 9.7 artış gerçekleşmiştir. Önümüzdeki yıllarda da 4N’nin etkisiyle cep telefon şebekeleri üzerinden genişbant İnternet erişimi sağlayanların oranının büyümesi ayrıca kullanım miktarının şebekenin hızlanması nedeniyle artması bekleniyor.

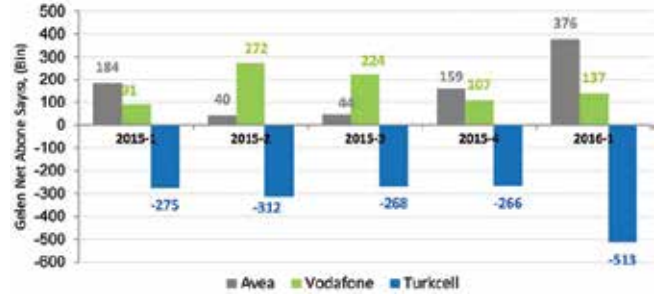

Şekil 1- Genişbant İnternet Abonelerinin Dağılımı (Milyon Kişi)

Ensar Skandalı Turkcell’i Aşağı Çekiyor

2016 yılı birinci çeyrek dönem itibarıyla toplam gelire göre pazar payları incelendiğinde; Turkcell’in pazar payının yüzde 40.1, Vodafone’un pazar payının yüzde 38.5 ve Avea’nın pazar payının ise yüzde 21.4 seviyelerinde olduğu görülmektedir. 2016 yılı birinci çeyrekte gelire göre pazar payları bir önceki dönem ile kıyaslandığında Vodafone’un pazar payının yaklaşık 1.7 puan, Avea’nın pazar payının yaklaşık 0.4 puan arttığı, Turkcell’in pazar payının ise 2.1 puan düştüğü görülmektedir.

Turkcell’in gelirindeki düşüş abone sayısına da yansırken, önceki üç aylık döneme göre abone sayıları bakımından Avea’da yüzde 2.67, Vodafone’da yüzde 1.70 artış yaşandı, Turkcell’de ise yüzde 1.98 oranında azalış oldu. Benzer şekilde numara taşıma uygulamasına ilişkin verilere bakıldığında da 2016’nın ilk çeyreğinde net 513 bin kullanıcı kaybettiği görülüyor. Turkcell’in bir önceki çeyreğe kıyasla yüzde 92 daha fazla kullanıcı kaybettiği istatistiklere yansıyor.

Şekil 2- Numara Taşıma Uygulamasındaki Net Abone Değişimleri (Bin Kişi)

Birgün Gazetesi’nde 12 Mart 2016 tarihide yayımlanan Ensar Vakfı’nın Karaman’daki yasadışı evlerinde çocuklara yönelik taciz ve tecavüz skandalının ardından sosyal medyada Turkcell aboneliklerinin iptal edilmesine yönelik kampanyanın etkili olduğu verilere yansırken, Mart ayının son günlerinde Turkcell’in gerçekleştirdiği ve kullanıcılar tarafından Ensar Vakfı’na destek olarak algılanan basın açıklamalarının etkisinin istatistiklere 2016 yılının ikinci çeyreğinde daha yüksek oranda yansması beklenebilir.

Gelir Artışı Büyüyecek

Sektörde faaliyet gösteren işletmecilerin net satış gelirleri 2015 yılında 39.6 milyar TL’ye ulaştı. Söz konusu gelirin önemli bir kısmı cep telefonu işletmecileri ve Türk Telekom tarafından paylaşılırken, görece daha küçük ölçekli alternatif işletmecilerin net satış gelirlerinden aldığı pay yüzde 20.7 oldu. Toplam gelirin yüzde 25.4’ünü Turkcell alırken, Vodafone’un payı yüzde 21.3, Türk Telekom’un payı yüzde 20.1, Avea’nın payı ise yüzde 12.5 olarak gerçekleşti. Cep telefonu işletmecilerinin gelirleri ayrıntılı incelendiğinde 2011’de 15.44 milyar TL olan toplam net satış gelirlerinin 2015’de yüzde 51.86’ya ulaştığı görülüyor. Aradan geçen zaman diliminde yüzde 94 ile en çok Vodafone gelir artırırken, Avea yüzde 61 ile ikinci sırada yer aldı. Turkcell ise ancak yüzde 25 büyümeye sağladı.

Tablo 1- Cep Telefonu İşletmecilerinin Net Satış Gelirleri (Milyar TL)

İşletmeciler	2011	2012	2013	2014	2015	2011-2015 Artış Oranı (Yüzde)
Turkcell	8,03	8,72	9,12	9,37	10,06	25,28
Vodafone	4,33	4,92	5,73	6,75	8,43	94,47
Avea	3,08	3,47	3,84	4,31	4,97	61,23
Toplam	15,44	17,12	18,70	20,43	23,45	51,86

2016 yılının birinci çeyreğinde ise sektörün net satış gelirleri, bir önceki yılın aynı dönemine göre yaklaşık yüzde 14 civarında artışla 10.5 milyar TL olarak gerçekleşti. Türk Telekom aynı dönemde yaklaşık 2 milyar TL düzeyinde gelir elde etti. Söz konusu gelirin 6.2 milyar TL’lik kısmı cep telefonu işletmecileri tarafından elde edilirken, görece daha küçük ölçekli alternatif işletmecilerin net satış gelirleri bu dönemde yaklaşık 2.3 milyar TL olarak gerçekleşti. Alternatif işletmeciler ise bu dönemde sektörün yaklaşık yüzde 22 düzeyinde gelir elde etti.

Önümüzdeki dönemde 4.5N ile birlikte artan hıza paralel olarak veri kullanımının artması, aboneleri daha yüksek kotalı tarifelere yönelteceğinden, cep telefonu işletmecilerinin abone başına düşen gelirinde artış yaşanması söz konusu olacaktır.

Turkcell'in Yatırımı Yüzde 12.6'de Kaldı

Öte yandan raporda yer alan bilgilerden yola çıkarak elde edilen net satış gelirinin yatırıma dönme oranına ilişkin yapılan hesaplama göre; Turkcell 2011-2015 yılları arasındaki dönemde toplam 45.31 milyar TL elde ederken, 5 yıl içerisinde 11.03 milyar TL'yi ise yatırımlara ayırdı. Elde ettiği gelirin yüzde 24.3'ü oranında yatırım yapan Turkcell'in yatırım hesabının içinde 4.5N yetkilendirmesi ihalesinde ödediği 1.62 milyar Avro ihale bedeli de yer alıyor. BTK'nın açıklamalarına göre; bu bedel 26 Ekim 2015 tarihli döviz kuru üzerinden TL'ye dönüştürülerek 2015 yılının 4. çeyrek yatırım tutarlarına dahil edildi. Merkez Bankası'nın 26 Ekim 2015 tarihli efektif alış Avro kurunun 3.2705 olduğu düşünülürse, 2015 yılı yatırımları içerisinde 5.3 milyar TL'lik ihale bedelinin eklendiği anlaşılıyor. Aslında şebekenin iyileştirmesi ve geliştirilmesi kapsamında fiziki bir yatırım olmayan bu bedelin düşülmesiyle Turkcell'in 2015 yılı yatırım miktarı, 1.46 milyar TL'ye düşmektedir. Yatırım miktarından bu değer düşürüldüğünde ise 2015 için yatırımların gelirlere oranı 2014'de olduğu gibi yüzde 14.5 olmaktadır. Aynı şekilde 5 yıllık ortalama ise yüzde 12.6 olarak gerçekleşmektedir.

Tablo 2-Turkcell Gelir-Yatırım Oranı (Milyar TL)

Dönemler	Gelir	Yatırım	Oran (Yüzde)
2011	8,03	0,89	11,1
2012	8,72	0,95	10,9
2013	9,12	1,06	11,6
2014	9,37	1,36	14,5
2015	10,06	6,77 (1.46)*	67,3 (14,5)*
Toplam	45,31	11,03 (5.72)*	24,3 (12,6)*

* Yetkilendirme ihalesi sonucu Turkcell'in ödediği 1.62 milyar Avro'nun yatırım tutarlarından düşülmesi durumunda oluşan değerler parantez içinde verilmiştir.

Vodafone'un Yatırım Oranı Yüzde 14.1

Vodafone'na ilişkin verilere bakıldığında ise 5 yıllık dönemde 30.16 milyar TL'lik gelire karşılık yine ihale bedeli içinde olmak üzere 6.81 milyar TL'lik yatırım yapıldığı görülüyor. Böylece 5 yıllık gelir yatırım oranı yüzde 22.6 olarak şekillenirken, 777.94 milyon Avroluk ihale bedelinin 2015 yılı giderleri içinden düşülmesiyle bu yıl için gerçek yatırım değeri 1.31 milyar TL'ye düşüyor. Buna göre 2015 yılı gelir-yatırım oranı yüzde 15.5'e düşerken, 5 yıllık ortalama ise yüzde 14.1 olarak şekilleniyor.

Tablo 3- Vodafone Gelir-Yatırım Oranı (Milyar TL)

Dönemler	Gelir	Yatırım	Oran (Yüzde)
2011	4,33	0,80	18,5
2012	4,92	0,59	12,0
2013	5,73	0,62	10,8
2014	6,74	0,94	14,0
2015	8,43	3,85 (1.31)*	45,7 (15,5)*
Toplam	30,16	6,80 (4.26)*	22,6 (14,1)*

* Yetkilendirme ihalesi sonucu Vodafone'un ödediği 777,97 milyon Avro'nun yatırım tutarlarından düşülmesi durumunda oluşan değerler parantez içinde verilmiştir

Avea'dan Yüzde 20'lik Yatırım

Avea ise 2011-2015 yılları arasında 19.67 milyar TL'lik gelirine karşılık 7.16 milyar TL'lik yatırım gerçekleştirdi. Buna göre yüzde 36.4 olarak gözükten ortalama gelir yatırım oranı, 2015 yılındaki ihale bedelinin çıkarılmasıyla yüzde 20'ler düzeyine düşmektedir.

Tablo 4- Avea Gelir-Yatırım Oranı (Milyar TL)

Dönemler	Gelir	Yatırım	Oran (Yüzde)
2011	3,08	0,80	26,0
2012	3,47	0,76	21,8
2013	3,84	0,70	18,4
2014	4,31	0,78	18,1
2015	4,96	4,11 (0,99)*	82,8 (19,9)*
Toplam	19,67	7,6 (4.03)*	36,4 (20,5)*

* Yetkilendirme ihalesi sonucu Avea'nın ödediği 954,67 milyon Avro'nun yatırım tutarlarından düşülmesi durumunda oluşan değerler parantez içinde verilmiştir

'Cep'te Ortalama 5 Yıllık Gelir-Yatırım Oranı Yüzde 14.7

Cep telefonu işletmecilerinin hepsinin son 5 yılda elde ettiği geliri ve yatırım miktarını birlikte değerlendirdiğimizde ise bu dönem içerisinde her 3 işletmecinin toplamda 95.14 milyar TL gelir elde ederken, bu gelirin yüzde 26.3 oranı kadar yani 24.99 milyar TL yatırım yaptıkları görülmektedir. Bu rakamlardan 4.5N yetkilendirmesinde oluşan bedeller (10.976.166.399TL) düşüldüğünde ise 2015 yılı yatırım miktarı 3.76 milyar TL'ye gerilemektedir. Bu durumda ise yatırımların gelire oranı 2015 yılı için ortalama yüzde 16'ya inerken, 5 yıllık ortalama ise yüzde 14.7 olarak şekillenmektedir.

Yeni şebekeye hazırlık kapsamında son dönemde yapılan harcamalara bakıldığında ise 2016'nın ilk çeyreğinde ise 1.3 milyar TL'lik yatırım yapıldığı görülmektedir. Tüm cep telefonu işletmecilerinin aynı dönemdeki net satış gelirinin ise 6.2 milyar TL olduğu göz önüne alınırsa, yatırım ihtiyacının en yoğun olduğu dönemde dahi işletmecilerin gelirlerinin yüzde 20'si kadar bir bütçeyi yatırıma ayırdıkları tespit ediliyor.

Tablo 5- Tüm Cep Telefonu İşletmecileri Gelir-Yatırım Oranı (Milyar TL)

Dönemler	Gelir	Yatırım	Oran
2011	15.44	2.50	16,1
2012	17.11	2.30	13,4
2013	18.70	2.38	12,8
2014	20.43	3.08	15,1
2015	23.45	14.73 (3.76)*	62,8 (16,0)*
Toplam	95.14	24.99 (14.02)*	26,3 (14,7)*

* Yetkilendirme ihalesi sonucu ödenen bedellerin yatırım tutarlarından düşülmesi durumunda oluşan değerler parantez içinde verilmiştir

Telekom'da da Yatırım Seviyesi Düşük

Öte yandan 2011-2015 yılları arasında 38.45 milyar TL gelir elde eden Türk Telekom, aynı yıllarda 6.41 milyar TL yatırım gerçekleştirdi. Özelleştirilmesinin ardından halen kamuya ait yapıyı kullanan ve bu altyapıyı geliştirerek, görev süresi sonunda yeniden kamuya devretmesi gereken Türk Telekom'un 5 yıl içinde elde ettiği gelirin yalnızca yüzde 16.7'sine denk gelecek bir kaynağı yatırım için ayırması dikkat çekiyor.

Türk Telekom Gelir-Yatırım Oranı (Milyar TL)

Dönemler	Gelir	Yatırım	Oran (Yüzde)
2011	7,19	1,37	19,1
2012	7,85	1,43	18,2
2013	7,77	1,37	17,6
2014	7,70	1,01	13,2
2015	7,94	1,22	15,4
Toplam	38,45	6,41	16,7